

Stakingsrecht voor scholieren

Puber wil gehoord worden, kopt Sandra Kooke in Trouw (28/11/2007).¹ Ze heeft een aantal psychologen geïnterviewd naar aanleiding van de scholierenacties tegen de 1040-urennorm. Ik begrijp niet helemaal waarom Sandra zich op 'pubers' concentreert. Waar het om gaat is dat middelbarescholieren, zowel uit de onderbouw als uit de bovenbouw, serieus genomen willen worden. Zeker als ze gerechtvaardigde grieven over ondoelmatige roosters hebben; van 8.30 tot 17.00 op school, onderbroken door loze tussenuren, en dan 's avonds het resterende huiswerk. Emeritus-hoogleraar Dolph Kohnstamm zit op dezelfde lijn met zijn aansporing: noem jongeren van 13 tot 18 jaar geen 'kinderen' (De Volkskrant 3/12/2007).² Speur voor de aardigheid even op Google met de zoekwoorden: 1040 kinderen -mijn. Dan zie je de paternalistische horden voorbijkomen. Lea Dasberg stelde al in 1975 het regiem van 'Grootbrengen door kleinhouden' aan de kaak.³ Kleinhouden betekent dat men jongeren onmondig maakt (gebrek aan autonomie). En dat ontaardt maar al te gauw in kleineren (gebrek aan respect).

De scholierenacties hebben in elk geval één positief effect gehad. De scholen (en de beoefenaars van het onderwijsrecht en de onderwijsethiek) zijn nog eens geconfronteerd met de principiële vraag: mag men leerplichtige middelbarescholieren het stakingsrecht ontzeggen, gelet op de beginselen van een democratische rechtsstaat en gelet op de opleidende en vormende missie van de school?

Een scholierenstaking is iets anders dan een staking van werknemers. Bij werkstakingen worden, d.m.v. werkweigering, processen lam gelegd die essentieel zijn voor de werkgever of voor derden. Daarmee worden die andere partijen onder druk gezet. Een scholierenstaking heeft meer weg van een hongerstaking: door de staker worden processen lamgelegd die essentieel zijn voor de eigen ontwikkeling.⁴ Hij of zij komt daarbij in conflict met de Leerplichtwet en eventueel met de schoolregels, en daarop kunnen sancties volgen. Het is een demonstratie van ongenoegen.⁵ Andere partijen worden niet rechtstreeks in hun belangen getroffen, behalve wellicht dat hun reputatie wordt aangetast, dat hun geweten gaat opspelen, of dat externe toezichthouders gealarmeerd worden.

Sommige scholen hebben expliciet regels inzake het stakingsrecht in hun leerlingenstatuut opgenomen, bijvoorbeeld:

- *Artikel 18. Stakingsrecht:* 1. Leerlingen hebben het recht deel te nemen aan een georganiseerde staking. Tevoren moet hierover overleg zijn met de schoolleiding. 2. Indien ouders van minderjarige leerlingen de schoolleiding te kennen geven dat hun kinderen niet deel mogen nemen aan een staking, dan vervalt het recht op staking. (OSG De Ring van Putten te Spijkenisse)⁶
- *Artikel B.7 Stakingsrecht:* Leerlingen hebben het recht deel te nemen aan een staking mits deze door het LAKS ondersteund wordt. Wanneer er door een staking proefwerken uitvallen, maken de leerlingen met de betreffende docenten afspraken over het alsnog maken van de proefwerken. (Graaf Huyn College te Geleen)⁷
- *Artikel 3.2 Voor stakingen en demonstraties gelden de volgende regels* (Christelijk College Groevenbeek te Ermelo/Putten; vergelijk ook het Mondriaancollege te Oss).⁸
 - 3.2.1 Alleen leerlingen die zelf belanghebbende zijn in een bepaalde kwestie (of dat binnenkort worden), mogen in dit verband staken/demonstreren.
 - 3.2.2 Minderjarige leerlingen hebben schriftelijke toestemming nodig van hun ouders/verzorgers.
 - 3.2.3 Leerlingen die wensen te staken/demonstreren dienen dit minimaal twee dagen van tevoren kenbaar te maken aan de directie.
 - 3.2.4 Stakende/demonstrerende leerlingen hebben de plicht hun acties zo te organiseren dat andere leerlingen normaal kunnen deelnemen aan het onderwijsproces.
 - 3.2.5 Stakende/demonstrerende leerlingen dragen zelf de gevolgen van hun acties.
 - 3.2.6 Bij een grootschalige actie licht de directie de onderwijsinspectie in.
 - 3.2.7 Staken of demonstreren is niet toegestaan tijdens de examenperiode.
- *Artikel 15. Regels m.b.t. stakingen door leerlingen* (De Nassau te Breda).⁹ (...) Zij schrijven zich in in een stakingsregister. (...)

De scholierenorganisatie LAKS heeft een notitie over stakingsrecht opgesteld.¹⁰ Daarin wordt verwezen naar de Leerplichtwet 1969.¹¹ De vereniging van leerplichtambtenaren Ingrado meent dat de Leerplichtwet geen ruimte voor deelname aan stakingen biedt, maar zij sluit niet helemaal uit dat de rechter gewicht hecht aan het grondwettelijke recht op betoging.¹² Het gaat dan enerzijds om de vraag of scholieren recht hebben *onder schooltijd* aan manifestaties of betogingen deel te nemen, terwijl ze dat ook op een zaterdag hadden kunnen doen, en anderzijds om de aanvaardbaarheid van verzuim van lessen als betogingswijze-an-sich.¹³ De onderwijsjurist Storimans meent dat de Leerplichtwet geen ruimte voor stakingen biedt.¹⁴ Het OSVO (Vereniging Amsterdams Overleg Schoolbesturen VO) heeft echter in overleg met de leerplichtambtenaren en de Gemeente besloten dat leerlingen toestemming krijgen om te staken, mits de

ouders van hun kant eveneens uitdrukkelijk toestemming geven.¹⁵ In een korte discussie op Rechtenforum.nl komen de deelnemers niet veel verder dan de twee genoemde bronnen (Leerplichtwet en Grondwet).¹⁶ Maar in het Nederlands Juristenblad wijst Alex Brenninkmeijer, de Nationale Ombudsman, tevens op artikel 11 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.¹⁷

Voorlopige conclusie: binnen de huidige wetgeving lopen stakende leerlingen en hun ouders het risico op sancties van de school en van Justitie, zolang er nog geen jurisprudentie bestaat die een ruimhartiger interpretatie van de Leerplichtwet oplegt. Scholen kunnen echter in hun leerlingenstatuut vastleggen dat van hun kant geen sancties te duchten zijn, behoudens de wettelijk verplichte verzuimmelding aan de leerplichtambtenaar. En er kan natuurlijk een discussie geëntameerd worden over de vraag of de Leerplichtwet niet zou moeten worden aangepast. Daarbij zou dan onderscheid moeten worden gemaakt tussen stakingen tegen het overheidsbeleid en stakingen tegen het beleid van de school.¹⁸ Een staking van minderjarigen tegen het overheidsbeleid kan een gerechtvaardigd middel zijn, gezien het feit dat minderjarigen geen actief en passief stemrecht hebben: zij kunnen hun belangen niet via de normale democratische kanalen behartigen, althans niet anders dan via het Recht van Petitie. Voor stakingen tegen het beleid van een school geldt wellicht als vereiste dat aannemelijk wordt gemaakt dat er geen uitzicht is op een redelijke (en tijdige) oplossing via het overlegmodel of via bemiddelings- en klachtenprocedures.¹⁹

Wes Holleman

weblog onderwijs 4-12-2007

www.onderwijsethiek.nl

¹ http://www.trouw.nl/deverdieping/overigeartikelen/article855376.ece/Puber_wil_gehoord_worden

² <http://www.volkskrant.nl/vk-online/20071203/public/pages/01007/articles/VOK-20071203-01007003.html>

³ <http://www.leerlingbegeleiding.nl/documentatie/recensies/grootbrengen.php>

⁴ Dat wordt pas anders als de staking gepaard gaat met bezettingen of blokkades, of met manifestaties die door hun massale en/of ordeloze karakter het openbare leven verstoren.

⁵ De kern van de demonstratie is eigenlijk het ongeoorloofd verzuim van lessen en het tekenen van een stakingsregister ten teken dat het om *gemotiveerd* verzuim gaat. De bijkomende manifestaties of betogingen hebben vooral als functie de actiedoelen (de collectieve motieven voor het verzuim) te verduidelijken en in de krant te krijgen. De actie wint aan effectiviteit als de actievoerders het *aantal* handtekeningen van het stakingsregister kunnen vaststellen en publiceren, als ze de stakers weten te doordringen van de collectieve grieven/actiedoelen, en als ze aannemelijk weten te maken dat de deelnemers niet voor hun plezier staken. In dat laatste zouden manifestaties of betogingen eveneens kunnen voorzien: door het tekenen van een presentieregister bewijzen de manifestanten dat ze geen normale spijbelaars zijn.

⁶ http://www.deringvanputten.nl/index.php?option=com_content&task=view&id=189&Itemid=171

⁷ <http://www.ghc.nl/leerlingen/reglementen/leerlingstatuut.htm>

⁸ <http://www.groevenbeek.nl/beheer/cmsfiles/groevenbeek/Handleidingen/Leerlingenstatuut2006.pdf>
<http://www.mondriaancollege.nl/Media/download/7120/zo%20zijn%20de%20regels%202006-2007.doc>

⁹ <http://www.nassau-sg.nl/denassau/leerlingen/algemeen/leerlingenstatuut.pdf>

¹⁰ http://stop1040.laks.nl/stakingsrecht_30.11.07.doc

¹¹ http://www.st-ab.nl/wetten/0180_Leerplichtwet_1969.htm

¹² <http://www.ingrado.nl/index.php?p=dd93856f0e88932197aa826a0f1cb495&e=5e6afb94b116ccd1edb49d41d63b3e90>

¹³ <http://www.vosabb.nl/actueel/nieuws/Article.2007-11-27.3800>

¹⁴ <http://www.dereporter.nl/leerling-heeft-geen-staakrecht/>

¹⁵ <http://www.onderwijsconsument.nl/leerlingen/nieuws.php?aid=669>

¹⁶ <http://www.rechtenforum.nl/forum/thread/title/Stakingsrecht+voor+scholieren%3F/t/17024/?sid=046c6675ea4aa9600dd4b3c897f19274>

¹⁷ *Leerlingprotesten* (NJB 44/07, 4/12/2007); URL: <http://www.njblog.nl/?p=64>

¹⁸ In dat verband verbaas ik me een beetje over de stakingsvoorwaarde die door het Graaf Huyn College gehanteerd wordt (zie boven): de staking moet door het LAKS ondersteund worden. Wil men daarmee stakingen tegen het *lokale* schoolbeleid ontmoedigen? Stakingsrecht is het sluitstuk van de medezeggenschap van leerlingen in het schoolbeleid (<http://www.jelmer.info/artikelen/stakingsrecht.php>).

¹⁹ Zou bijvoorbeeld een laagdrempelige ombudsfunctie, zoals voorzien in de klachtenregeling van de OSG Grotius College te Delft (<http://www.grotiuscollege.nl/>), een manier kunnen zijn om vastgelopen overleg te kanaliseren? Of zou de Onderwijsinspectie als klachtenorgaan gereactiveerd moeten worden?